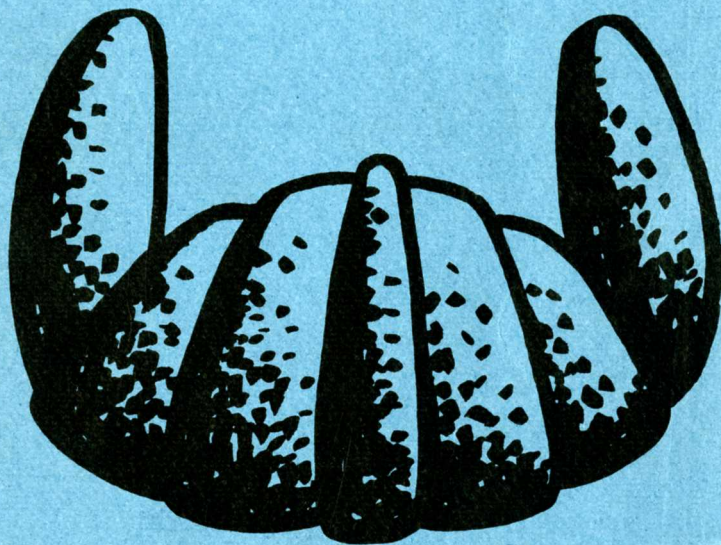

(Pausa.)

croquets /z. croquins, esofos.

Godot va a Lisboa. H.G. Torterolo / **Godot ve a Sarajevo.** S. Sontag / **Dossier:**
Catalunya capital París. C. Batlle, V. Novarina, M. Guerrero, E. Cormann, R. Simó, P. Ley,
J. Casas / **Retrovisor:** "Què he esperat?" E. Olcina / **Fitxer:** **Al restaurant.** J. Casas,
Valeria y los pájaros. J. Sanchis Sinisterra, **Home perplex.** R. Àvila, **Líder.** J.M. Muñoz Pujol /
Textos: **El comptagotes.** J. Dubillard, **Els nens.** **La vida, me la dec.** **Pot dir-se, no pot fer-se.**
Joc de mans. R. Devos / **Intersecció:** **Ciudad del hombre:** N.Y. J.M. Fonollosa

COEDICIÓ DE LA SALA BECKETT
I L'INSTITUT DEL TEATRE DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

SEGONA ÈPOCA / Nº 16 / MARÇ - 1994 / P.V.P. 700 PTES.

(Pausa.)

PATROCINEN AQUEST NÚMERO:

Hermann Bonnin

Joan Brossa

Jordi Coca

Lluís Homar

Pepa Llopis

Alan Mandell

Societat General
d'Autors d'Espanya

Pausa número 16 / Barcelona / Març del 1994. Revista trimestral de teatre coeditada per la Sala Beckett i l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona. **Direcció:** Joan Casas. **Coordinació:** Maria Zaragoza. **Redacció:** Carles Batlle, Joan Casas, Joan Castells, Pablo Ley, Jaume Melendres, Víctor Molina, Joaquim Roy, José Sanchis Sinisterra i Ramon Simó. **Col·laboradors:** Joan Anguera, Enzo Cormann, Homero G. Torterolo, Manuel Guerrero, Valère Novarina, Emili Olcina, Susan Sontag i Jordi Vilà. **Traduccions:** Verena Berger, Joan Casas, Isabel Cervelló, Pablo Ley, Jaume Melendres, Víctor Molina i Maria Zaragoza. **Disseny:** Pep Far, Joaquim Roy i Luz de la Mora. **Maquetació:** Luz de la Mora. **Il·lustracions:** Joaquim Roy. **Subscripcions:** Maria Zaragoza. **Sala Beckett.** Alegre de Dalt 55 bis. 08024 Barcelona. Telèfon: (93) 284 53 12. **Equip de Gestió:** Luis Miguel Climent, Francesc Mariages, José Sanchis Sinisterra i Ramon Simó.

(Sumari)

Editorial.....	4
Godot va a Lisboa	6
Homero G. Torterolo. Traducció Cast.-Cat. M.Zaragoza	
Godot ve a Sarajevo	8
Susan Sontag. Traducció Ang.-Cast. V.Molina i V.Berger, Cast.-Cat. M.Zaragoza	
<i>Dossier: Catalunya capital París</i>	
Bernard-Marie Koltès	28
Carles Batlle	
Entrada al teatre de les orelles (fragments)	37
Valère Novarina. Traducció Fr.-Cat. J.Casas	
49 interrogacions sobre Valère Novarina	41
Manuel Guerrero	
El gran ritornello	46
Enzo Cormann. Traducció Fr.-Cat. J.Melendres	
Enzo Cormann: Elogi de la ficció	51
Ramon Simó	
Qüestionari	58
Pablo Ley.....	
Allonsanfansdelapatri?	71
Joan Casas	
<i>Retrovisor:</i>	
"Què he esperat?"	76
Emili Olcina	
<i>Fitxer:</i>	
Al restaurant	87
Joan Casas	
Valeria y los pájaros	89
José Sanchis Sinisterra	
Home perplex	93
Raimon Àvila	
Líder	97
Josep M ^a Muñoz Pujol.....	
<i>Textos:</i>	
El comptagotes	101
Jean Dubillard. Traducció Fr.-Cat. J.Anguera	
Els nens	111
La vida, me la dec	112

Pot dir-se, no pot fer-se	113
Joc de mans	114
Raymond DEVOS. Traducció Fr.-Cat. J.Vilà	
<i>Intersecció</i>	
Ciudad del hombre: New York (fragments)	
Josep M ^a Fonollosa.....	116
<i>Separata. Traducciones al castellano:</i>	
Godot va a Lisboa	
Homero G. Torterolo	119
Godot viene a Sarajevo	
Susan Sontag. Traducció Ing.-Cast. V.Molina y V.Berger	120
Bernard-Marie Koltès	
Carles Batlle. Traducció Cat.-Cast. I.Cervelló	135
Entrada al teatro de las orejas (fragmentos)	
Valère Novarina. Traducció Fr.-Cast. J.Casas	140
49 interrogantes sobre Valère Novarina	
Manuel Guerrero. Traducció Cat.-Cast. I.Cervelló	142
El gran ritornello	
Enzo Cormann. Traducció Cat.-Cast. P.Ley.....	145
Enzo Cormann: Elogio de la ficción	
Ramon Simó. Traducció Cat.-Cast. I.Cervelló	147
Cuestionario	
Pablo Ley.....	152
¿Allonsanfansdelapatri?	
Joan Casas	159
"¿Qué he estado esperando?"	
Emili Olcina. Traducció Cat.-Cast. M.Zaragoza	162
El cuentagotas	
Jean Dubillard. Traducció Cat.-Cast. I.Cervelló	168
Los niños	173
Me debo la vida	173
Puede decirse, no puede hacerse	174
Juego de manos	174
Raymond DEVOS. Traducció Cat.-Cast. J.Casas	

.....

El gran *ritornello*

Enzo Cormann*

Félix Guatari ens va deixar, a les acaballes de l'estiu, una nit, per sorpresa. El vam enterrar amb música, sentint com ens lliurava el seu darrer *ritornello*, viatge inacabat al final dels dies, bellíssim enigmàtic llampec que esqueixa l'època.

Mentre jo llegia al davant del micro algunes de les seixanta planes d'aquest text veritablement darrer, *maelström* autobiogràfic, sentia que la seva veu, des de molt amunt, em deia a l'orella: "*El gran ritornello s'alça a mesura que ens allunyem de casa, encara que sigui per tornar-hi, atès que quan hi tornarem ningú no ens reconeixerà*".

Perquè, en efecte, hi ha una cosa si més no que l'autor de *Chaosmose* ens ha ensenyat: l'amor al viatge, la passió de sortir constantment de nosaltres mateixos per anar a pouar a les fonts -encara que siguin gèlides- d'una subjectivitat descompartimentada i alliberada de les reixes els arranjaments singulars que ens enuncien i ens fan ser allò que som, i no allò que convindria ser.

Aquesta crida a la re-singularització travessa tota l'obra de Félix. Una obra que molt més enllà dels llibres, articles i conferències, està constituïda per innumbrables col·lectius, seminaris, xarxes i comitès, a la naixença dels quals ell va contribuir i dels quals continua sent el principal inspirador, rizomes proliferants on es barregen psiquiatres i psiquiatritzats, filòsofs i científics, tecnòcrates i *squatters*, artistes i investigadors, ànimes en pena i forassenyats de tota mena.

*Enzo Cormann és dramaturg.

Félix ja no hi és, però ens deixa moltes caixes plenes d'eines i, a més, uns quants plànols. Moltes de les màquines imaginades per aquest esperit fèrtil encara no han pogut veure la llum. D'altres encara es troben a l'estat de prototipus. Fins i tot n'hi ha algunes que gairebé ni tan sols han començat a ser concebudes. Entre les eines, jo em quedaria amb la polivocitat, el model de propagació rizòmic, la transversalitat, els arranjaments singulars d'enunciació subjectiva, les nocions de des- i de re-territorialització, els embragatges existencials... Una llista com aquesta pot semblar derisòria, i fins i tot còmica, però als meus ulls té el mèrit de posar de manifest que la filosofia és efectivament una fàbrica de conceptes, destinats a l'acció, i no gasivament closa en ella mateixa, o un simple exercici formal, un elegant entreteniment còmplice del no compromís postmodern.

A l'home de teatre, aquestes eines li permeten connectar categories, desencastar costums, obrir perspectives. En llegir-nos la seva panòpia anti-reduccionista, el filòsof sembla convidar-nos a redespelgar el nostre art reconsiderant el conjunt de reflexos, de *savoir-faire*, de tics, de certeses declarades i de repeticions que cimenten la barrera d'estil darrera la qual ens amaguem. Quan vosaltres us autodesigneu, no sense complaença, com el punt de convergència de totes les arts, sembla advertir-nos Félix, ¿no sou per ventura com els antics, que només podien imaginar-se la Terra com el centre de l'univers? ¿No us adoneu que la subjectivitat agafa camins molt més sinuosos que les grans artèries que la catagoritzen en va? Ara ja sabem del cert que el sistema solar no és res més que una taca minúscula a la banda inferior d'una gegantina galàxia disposada en espiral, entre centenars de milers d'altres galàxies cadascuna de les quals conté centenars de milers d'estrelles. A menys que no aspiri a ensulsiar-se totalment en ell mateix, a la manera d'aquestes estrelles apagades que es muten en forats negres, objectes estelars d'una densitat tal que cap llum -o quasi- no se'n pot escapar, al planeta Teatre li caldrà fer-se a la idea que el model sobre el qual funciona no té res d'irremeiablement universal, ni de particularment central en l'organització dels components heterogenis de l'edifici poètic-existencial. ¿I sí, en comptes de declarar-se punt de reunió, de tancar-se en

ell mateix, sembla suggerir-nos Félix, el teatre es veïes en termes de proliferació, de vagabundeig intergalàtic, de llar mutant?

Un dia que jo li explicava les meves ganes d'anar cap a un teatre que oferís una major participació a la música, Félix em va dir: "*I si fessis el contrari? ¿El teu teatre és tan pesat com perquè no el puguis posar en un farcell per anar a visitar la música?*"

Al teatre, tot sembla decidit d'antuvi, quan de fet encara està tot per inventar. Ens sentim els hereus d'una història considerable quan, sens dubte, el teatre encara no ha sortit de la seva primera infantesa. Volem teatres molt grans, com aquests nens que somnien conduir algun dia camions molt grans però que encara no saben res dels microprocessadors. Supliquem als mitjans de comunicació que ens consagrïn, però la pol·lució mass-mediàtica cada dia enterboleix més els missatges que intentem enviar en direcció als nostres semblants. Ens reivindiquem nosaltres mateixos com a somniadors, però cada dia gastem més diners per aconseguir que els nostres falsos marbres semblin de veritat i que les nostres llums d'albada siguin creïbles. Sembla com si ens esmercèssim a omplir la nostra nau espacial de dispositius que, amb el pretext de perfeccionar-la, només contribueixen a clavar-la a terra.

Quan, seguint literalment el consell de Félix, vaig anar a "*visitar la música*", associant-me sobretot amb músics de jazz, vaig adquirir la convicció que el teatre és en primer lloc una postura existencial, un projecte ètico-estètic que procedeix d'una "*ruptura molecular, bifurcació imperceptible, susceptible de trambalsar la trama de les redundàncies dominants, l'organització del ja classificat* o, si ho preferiu, l'ordre del classicisme*".

La re-presentació teatral esdevé el lloc per excel·lència de l'afirmació del dret fonamental a la singularitat en un món caracteritzat per una mass-mediaticització opressiva i

**Déjà classé* a l'original, en paral·lel amb la coneguda expressió *déjà vu* (N.T).

per polítiques consensuals infantilitzants. Això fa que la mobilitat sigui el millor a tot del teatre. Li cal poder desplaçar-se en tots els terrenys, "*visitar*" totes les arts, participar de les combinacions més diverses, no deixar-se impressionar per la glossa, escapar-se de tota simplificació mediàtica, canviar, aprendre a deshabituat-se constantment d'ell mateix.

Des d'aquest angle, podríem dir que totes les formes són equivalents a partir del moment en què defugen les modelitzacions reductores de l'estètica consensual, i de la psicologia. Un actor sol en un escenari nu és del tot capaç de produir un efecte de ruptura superior al d'una enorme màquina teatral. Així mateix, podem imaginar que la idea d'arribar amb un espectacle al màxim de públic possible serà substituïda un dia per la d'arribar al màxim possible de petits públics amb el màxim possible d'espectacles diferents. El nostre orgull és tal que sovint no podem concebre que el món pugui prescindir sense problemes de les coses que li hem de dir. I alhora, tenim enormes dificultats per comunicar-nos correctament amb una mitja dotzena d'amics íntims. El problema plantejat per la rendibilitat financera de les produccions pesades no escapa a aquesta pregunta: confeigim repartiments prestigiosos per atraure el màxim de gent, però amb quina finalitat? Per satisfer quina vanitat? Cap espectacle teatral mai no reunirà tants espectadors com una final dels Mundials de futbol. Ara bé, ¿significa això que l'espectacle és més pertinent, més necessari? La flota teatral ¿deu la seva supervivència als pocs transatlàntics que per una banda la componen, o bé a la formidable diversitat dels objectes flotants més o menys identificats -més o menys performants- que proliferen arreu del món? L'obra de Beckett ¿deu la seva ressonància als escassos dinosaures que li han dedicat la seva atenció o al fet que al planeta no passa un sol minut sense que s'obri un teló -per apedaçat que estigui- al davant d'una de les seves obres? I la seva difusió mateixa, ¿de qui és més creditora, del l'establishment teatral o del seu editor? (El qual només va poder i va saber publicar una obra com aquesta gràcies a la total independència que li confereix la lleugeresa de la seva estructura).

En una paraula, allò que considerem grans ambicions potser no és altra cosa que la formalització d'un complex d'inferioritat. Potser estem suplint simbòlicament la nostra impotència amb l'erecció de monuments a la nostra pròpia glòria. Potser hauríem de practicar el teatre de la mateixa manera que Félix va practicar la filosofia: com utopistes.

"Enmig de les boires i miasmes que enfosqueixen la fi del nostre mileni, la qüestió de la subjectivitat reapareix com un leitmotiv. No és un element natural com l'aire i l'aigua. ¿Com produir-la, captar-la, enriquir-la, reinventar-la permanentment per tal de fer-la compatible amb Universos de valors mutants? La psicoanàlisi, l'anàlisi institucional, el cinema, la literatura, la poesia, pedagogies innovants, urbanismes i arquitectes, creadors... totes les disciplines hauran de conjuntar la seva creativitat per conjurar les difícils proves de barbàrie, d'implosió mental, d'espasme còsmic que es perfilen a l'horitzó i per transformar-les en riqueses i plaers imprevisibles que, al capdavall, ens prometen coses igualment tangibles".

Rebut el missatge, amic.

